

BELGISCHE SENAAT.

BUITENGEWONE ZITTIJD VAN 1892.

Herziening van artikelen 47 en 53 der Grondwet.

**Beweegredenen en amendementen, aangeboden
door den Heer Baron Bethune.**

MIJNE HEEREN,

Gij allen zult, evenals ik, getroffen geweest zijn door de bedenkingen, welke ons achtbaar medelid de Heer graaf Goblet d'Alviella, in zitting onzer Commissie, den 28ⁿ September, in 't midden bracht betreffende de gevolgen der toepassing van de verschillende kiesstelsels die tot dan toe werden vooruitgezet tot vervanging der bepalingen van artikelen 47 en 53 der Grondwet. Men moet bekennen, zegde hij ons, « dat het voor ons onvermijdelijk een sprong in het duister zou wezen ».

Dat is, Mijne Heeren, een zeer ernstig vooruitzicht voor hen die, evenals wij, 't gewicht dragen van de verantwoordelijkheid, voortvloeiende uit het onderzoek der ontwerpen tot herziening, een vooruitzicht dat het land naar den onpeilbaren afgrond van het onbekende kan leiden. Is het niet onze eerste plicht rekening te houden met de lessen der ondervinding, en in acht te nemen dat, in de landen waar wetgevende vergaderingen bestaan, te schielijke veranderingen aan het kiesstelsel staatkundige rampen verwekten, waarbij meer dan één vorstenhuis, meer dan ééne nationaliteit ten gronde ging.

Gij allen herinnert u van waar de herzieningsvoorstellen uitgingen. Vergeten hebt gij niet, Mijne Heeren, dat zoo het eerste denkbeeld daartoe werd opgevat door leden der Kamer van Volksvertegenwoordigers, het dank is aan den invloed der Regeering op de leden der meerderheid dat ons verschillende grondwetsbepalingen tot onderzoek werden overgemaakt.

Verre van mij de gedachte dat zij die het initiatief der herziening namen, niet vooral waren bezielde met den wensch om België eene betere toekomst te verzekeren. Verre van mij de gedachte om de inzichten te verdenken. Maar het vertrouwen, dat de Senaat in ons heeft gesteld, legt ons den plicht op met de meest nauwgezette voorzichtigheid te onderzoeken naar welken van de nieuwe wegen, waarvan de voorstanders ons de voordeelen trachten voor te spiegelen, wij 's lands lotbestemming moeten richten.

Ja, Mijne Heeren, voor ons is het plicht, alvorens ons op eenen dier

wegen te wagen, ons te vergewissen of de bekoorlijke toekomst die men ons voorspiegelt, voor ons Vaderland geene noodlottige verrassingen verborgt, die het op den duur zouden leiden tot dien sprong in de duisternis welken wij, evenals ons achtbaar Brusselsch medelid, vreezen en waarvoor wij, kost wat kost, België willen behoeden.

Het denkbeeld om maatschappelijke standen, die er tot hiertoe van verstoken bleven, deelachtig te maken aan de staatkundige rechten schijnt de wensch der meerderheid te wezen. Dat beginsel als aangenomen beschouwende, hebben wij te onderzoeken of men, wat onze instellingen betreft, een verleden moet verloochenen waaraan men ten minste den roem niet ontzeggen kan ons Vaderland meer dan zestig jaar voorspoed en vrede verzekerd te hebben, dan wel of het niet verstandiger ware den overgang van de tegenwoordige tot de toekomstige inrichting te verzachten.

Dat is mijne overtuiging, Mijne Heeren, en ik wanhoop niet ze u te doen deelen.

Thans is de cijns de grondslag van het stemrecht voor de Wetgevende Kamers. Tot 1 Januari 1873 was dat insgelijks de grondslag van het stemrecht voor provincie- en gemeenteraad.

Daar hier geen grondwettelijke hinderpaal bestond, verlaagde de wet van 18 Mei 1872 den cijns voor de wetgevende verkiezingen van fr. 42-32 (20 gulden) voor de provincie tot 20 en voor de gemeente tot 10 frank; de wet van 24 Augustus 1883 voerde daarbij het nieuw beginsel van kiesbekwaamheid in.

Daar de werking dier wet, wat de bekwaamheid betreft, uiterst ingewikkeld is, achtte de Wetgever het raadzaam verschillende bepalingen af te schaffen en, aangaande het examen, het stelsel dat er maar als overgangsmaatregel in opgenomen was, algemeen te maken.

Daartoe strekte de wet van 26 Mei 1888.

Dus te beginnen van 1884, plaatste men, voor provincie en gemeente, naast het kiesrecht dat uit den cijns voortvloeit, het recht dat gegrond is op bekwaamheid, door examens bewezen, of gesteund op een vermoedelijken graad van geleerdheid, uithoofde der uitoefening van zekere bedieningen of ambten.

Die nieuwe inrichting gaf eene aanzienlijke uitbreiding aan het kiezerskorps voor de gemeente, zoodat het bevat :

1° Kiezers die 10 frank rechtstreeksche belasting betalen.	407,361
2° Bekwaamheidskiezers ten gevolge van 't examen . . .	70,005
3° Bekwaamheidskiezers van rechtswege	56,449
Te zamen.	533,815

Het beginsel van bekwaamheid ten gevolge van het examen heeft in België zoozeer wortel gevat dat het in onze zeden is doorgedrongen. Zelfs zij die het op de ernstigste wijze hadden bestreden, hebben er zich bij aangesloten. Het heeft deze verdienste dat het een gelijkheidsbeginsel is. Het opnemen in het kiezerskorps van zoogezegde bekwaamheidskiezers *van rechtswege* heeft talrijke en billijke klachten verwekt. Die bezwaren bestaan voortdurend, vermits de titel hunner toelating tot het stemrecht niet ligt in den graad van onderwijs, waarvan 't bewijs werd geleverd, maar 't gevolg is van eenvoudige verklaringen van personen die

er vaak belang bij hebben in het kiezerskorps leden te brengen waarop zij eene alvermogende drukking kunnen uitoefenen. Het kiesvertrek heeft, wel is waar, den toestand verbeterd, maar de misbruiken niet uitgeroeid.

Gij zult met mij aannemen, Mijne Heeren, dat men alle oorzaken van bedrog bij het opmaken der kiezerslijsten en bij de stemming dient te vermijden.

Indien dus de bekwaamheidskiezers *van rechtswege* van de gemeentelijke kiezerslijsten werden geschrapt, dan zouden deze nog het aanzienlijk cijfer van 477,386 kiezers bereiken.

Overigens, als men den bedriegelijken titel van *bekwaamheidskiezers van rechtswege* afschaft, dan zullen, — dat lijdt geen twijfel — het meeren-deel hunner terug op de kiezerslijsten verschijnen, hetzij als cijnsbetalers tegen 10 frank, hetzij na examen als wezenlijke bekwaamheidskiezers. Dus mag men, zonder vrees van dwaling, bevestigen dat het gemeentelijk kiezerskorps nagenoeg zou blijven wat het thans is.

De openbare denkwijze schijnt eene uitbreiding van het stemrecht voor de wetgevende verkiezingen te eischen. Ongetwijfeld, Mijne Heeren, zult gij met mij van oordeel zijn dat de burgers die tot hiertoe slechts het stemrecht voor provincie en gemeente uitoefenden, beschouwd mogen worden als hebbende eenen leertijd gedaan die ze waardig maakt voortaan deelachtig te zijn aan meer uitgebreide staatkundige rechten. Evenals ik, zult gij insgelijks meenen dat het vooruitzicht om deel te nemen aan de wetgevende verkiezingen een der machtigste prikkels zal zijn die talrijke jongelieden zal aanzetten om zich te bereiden tot het uitoefenen dier staatkundige rechten, door 't verwerven van een degelijk onderwijs dat hen daarvan waardig zou maken en er 't belang zou doen van begrijpen.

Doch, zoo het de meening van een aantal Belgen schijnt geworden te zijn dat men de staatkundige rechten dient uit te breiden sedert eenige jaren uitgeoefend door hen die als titel 't bewijs hebben van voldoende kennissen om zich te doordringen van de plichten welke er mede in verband staan, zou men dan niet de diensten miskennen die tot hiertoe door het cijnsbetalend kiezerskorps werden bewezen, indien men het daadzakelijk van de stembus verwijderd hield? Hier is niet alleen eene reden van erkentelijkheid in 't spel, maar het is wezenlijk nuttig in onze kieswetten een beginsel te handhaven, waaraan waarborgen van bestendigheid onbetwistbaar verbonden zijn.

Indien, Mijne Heeren, de ouderdom van 21 jaar tot hiertoe voldoende mocht schijnen voor hen die gemelde waarborgen bieden ter uitoefening van de meest uitgebreide staatkundige rechten, er mag wel dienaangaande twijfel ontstaan voor velen wier eenige titel geleerdheid is.

Misschien ware 't nuttig de ouderdomsgrens van 21 jaar te behouden voor de provincie- en gemeentekiezingen, als voorbereiding tot de uitoefening der eigenlijke staatkundige rechten. Daar de uitoefening dier rechten eene meerdere rijpheid van geest vergt, zoo komt het mij voor dat de burgers eerst hun 25^e jaar zouden moeten bereiken hebben om aan de verkiezingen voor de Wetgevende Kamers te mogen deelnemen.

Ofschoon het denkbeeld werd vooruitgezet om eene verschillende ouderdomsgrens te bepalen voor de kiezers die de Volksvertegenwoordigers en de kiezers die de Senatoren benoemen, toch moet ik aanstippen dat niet eene aannemelijke reden dartoe werd ingeroepen.

Ik meen, integendeel, met velen onder mijne medeleden, dat het verschil van ouderdomsgrens de grootste bezwaren na zich zou slepen, welke bezwaren zoo duidelijk in 't licht werden gesteld door den achtbaren heer Van Put; voor 't oogenblik wil ik daar niet op terugkomen. Men mag zich overigens niet inbeelden dat er in de Kamer van Volksvertegenwoordigers eene meerderheid te treffen is die twee verschillende ouderdomsgrenzen zou aannemen.

Mijns dunkens, Mijne Heeren, dienen wij het duurzaam bestaan onzer voornaamste staatkundige instellingen te verzekeren en te waarborgen bij middel eener *Grondwetsbepaling*.

Juist omdat ik zoo denk, Mijne Heeren, heb ik 't voorstel dat ik u reeds in onze zitting van verleden Dinsdag wilde mededeelen en waarvan ik den tekst den 12ⁿ dezer aan onzen achtbaren voorzitter deed geworden, aan uw oordeel onderworpen.

Artikel 47 der Grondwet zou dus, volgens mij, doelmatig worden vervangen door de volgende bepaling: « De Kamer van Volksvertegenwoordigers is samengesteld uit afgevaardigden, rechtstreeks verkozen door burgers die 25 jaar oud zijn en in de Schatkist 10 frank rechtstreeksche belasting hebben gestort of die bewijzen van bekwaamheid hebben geleverd door het bekomen van een hoogeschooldiploma of aan de bepalingen der wet van 26 Mei 1888 hebben voldaan ».

Als gevolg van dat artikel, en vermits, zooals ik hooger zegde, de leden van den Senaat moeten benoemd worden door dezelfde kiezers van 25 jaar oud die de Kamerleden benoemen, stel ik voor, Mijne Heeren, artikel 53, hetwelk een eenig kiesstelsel huldigt, in zijn oorspronkelijken tekst te behouden.

Niet dat ik den tekst, door mij voorgesteld, als onberispelijk beschouw. Ik zou er, bij voorbeeld, gaarne verbeteringen aan toebrengen door de bijvoeging eener bepaling dat de bekwaamheidskiezers drie jaar verblijf moeten hebben, en dat de belasting van 10 frank gedurende denzelfden termijn achtereenvolgens moet betaald zijn, uitgenomen misschien in geval van rechtstreeksche opvolging.

In 't ontwerp dat ik voornemens was u verleden Dinsdag mede te deelen, had ik die waarborgen van duurzaamheid opgenomen, en volgaarne zou ik ze nogmaals voorstellen, indien het nuttig en voorzichtig bevonden werd.

Overigens, om te beantwoorden aan den wensch van hen die van gevoelen zouden zijn dat de tekst van het medegedeelde ontwerp te algemeen was, denk ik wel te doen, Mijne Heeren, met u voor te stellen het door deze meer omstandige formule te vervangen:

ART. 47. « De Kamer van Volksvertegenwoordigers bestaat uit de afgevaardigden rechtstreeks verkozen door de burgers die 25 jaar oud zijn en de volgende voorwaarden vervullen: Aan de Schatkist, gedurende de drie jaren, welke de vorming der kiezerslijsten voorafgaan, 10 frank rechtstreeksche belasting te hebben betaald, of bewijzen van bekwaamheid te hebben geleverd door 't bekomen van een diploma van hogere studiën, alsook door 't bekomen van 't getuigschrift van bekwaamheid ten gevolge van het examen dat bij de wet van 26 Mei 1888 is voorzien. De bekwaamheidskiezers mogen niet op de kiezerslijsten eener gemeente worden gebracht dan na een verblijf van drie jaren.

» Worden niet op die lijsten opgenomen, zij die zich in de voorwaarden bevinden welke bij artikel 19 der samengevoegde kieswetten zijn voorzien. »

Artikel 53 behoud ik in zijn oorspronkelijken tekst, luidende aldus :

« De leden van den Senaat worden, in verhouding tot de bevolking van iedere provincie, verkozen door de burgers die de leden der Kamer van Volksvertegenwoordigers verkiezen. »

Schoon ik 't practisch heb geacht den bestaanden vorm in den nieuwen tekst der artikelen 47 en 53 te handhaven, toch ben ik geen volstrekt voorstander van dien vorm; ik hecht er integendeel het grootste belang aan dat de bepalingen welke voormelde artikelen inhouden een verbin- dingsteeken tusschen het heden en de toekomst zouden zijn, dat de te nemen beslissing bekende uitslagen oplevere voor de samenstelling van het kiezerskorps en tevens toelate het van jaar tot jaar geregeld te vergrooten. In geen geval zou ik er in toestemmen, Mijne Heeren, dat de oplossing van het vraagstuk der Grondwetsherziening in het onzekere zou vervallen en dat men ze zou mogen beschouwen en vreezen als *een sprong in het onbekende*.

Mijne Heeren, sinds ik de eer had verleden Woensdag mijn verzoenend voorstel aan onzen achtbaren voorzitter te laten geworden, hebben wij door de nieuwsbladen vernomen dat de achtbare volksvertegenwoordiger voor Luik, de heer Neujean, verleden Donderdag aan de Commissie der Kamer een voorstel heeft aangeboden dat bijna hetzelfde als het mijne is.

Hoewel den tekst er van niet kennende, kan ik mij er slechts geluk mede wenschen het hier eens te zijn met dien achtbaren volksvertegenwoor- diger, dien ik overigens de eer niet heb te kennen, maar dien ik moet veronderstellen bezielde te zijn met de vurige begeerte om niet vroeg of laat door de geschiedenis te vernemen dat de Belgische Wetgeving zich ten jare 1892 in zake Grondwetsherziening zou bedrogen hebben.

Hij schijnt door denzelfden geest van verzoening bewogen te zijn als ik, en ik hoop vurig dat mijne achtbare collegas in deze Commissie onze denkbeelden deelen en alzou ons vrij en dierbaar Vaderland een onherstel- baren val in de onpeilbare diepte van het onbekende zullen besparen.

Alvorens te eindigen, acht ik het mijn plicht aan den verslaggever van de middenafdeeling der Kamer de hulde te brengen die hij verdient voor de talrijke opzoeken welke hij zich, met het oog op de verschillende voorstellen die hem worden toegeschreven, heeft moeten getroosten.

Meer dan iemand heeft de achtbare heer de Smet de Naeyer door vol- hardenden arbeid het zijne bijgedragen om over het vraagstuk der Grond- wetsherziening licht te werpen. 't Is billijk te erkennen dat zijne stelsels van bewoning en occupatie van zeldzame scherpzinnigheid getuigen en een harmonisch geheel aanbieden voor al wie beslist wenscht af te breken met het cijnssstelsel en het door eene grootsche hervorming te vervangen.

Volgens mij is zulke hervorming mogelijk zonder den kiescijns af te schaffen, en het is mijn vurige wensch ze te zien invoeren.

Ik heb de beweegredenen reeds doen kennen welke mij aanzetten om mijn voorstel in te dienen, in strijd met de denkbeelden van den uitste- kenden Gentschen Volksvertegenwoordiger. Ik voeg hier nog bij dat mijne vrees voor eene afwijzing dier denkbeelden bij de eindstemming, niet weinig bijgedragen heeft om mij mijn voorstel te doen aanbieden. Zonder heel en gansch af te breken met het verleden, doet het eenen

grooten stap vooruit, waardoor, hoop ik, aan de wetgevers die het voorstel tot herziening onderzoeken, gelegenheid zal gegeven worden, uit geest van verzoening, een middenweg te kiezen, ten einde alzoo tot eene beslissing te geraken.

ART. 47.

De Kamer van Volksvertegenwoordigers is samengesteld uit de afgevaardigden rechtstreeks verkozen door de burgers die 25 jaar oud zijn en de volgende voorwaarden vervullen : Aan de Schatkist, gedurende de drie jaren, welke de vorming der kiezerslijsten voorafgaan, 10 frank rechtstreeksche belasting te hebben betaald, of bewijzen van bekwaamheid te hebben geleverd door 't bekomen van een diploma van hogere studiën, alsook door 't bekomen van 't getuigschrift van bekwaamheid ten gevolge van het examen dat bij de wet van 26 Mei 1888 is voorzien. De bekwaamheidskiezers mogen op de kiezerslijsten eener gemeente niet worden gebracht dan na een verblijf van drie jaren.

Worden niet op die lijsten opgenomen, zij die zich in de voorwaarden bevinden welke bij artikel 19 der samengevoegde kieswetten zijn voorzien.

ART. 53.

De leden van den Senaat worden verkozen, in verhouding tot de bevolking van iedere provincie, door de burgers die de leden der Kamer van Volksvertegenwoordigers benoemen.

Baron PAUL BETHUNE.